

S svojo organizacijo zasledujemo torej mi učitelji popolnoma nesebične cilje, mi hočemo ustvariti le pogoje, ki omogočijo dobro šolstvo. Kdorkoli želi, da bi dobil in imel naš narod dobro šolstvo, kdor koli želi, da bi naš narod napredoval in uspešno tekmoval z drugimi narodi, mora biti z nami, on mora našo organizacijo podpirati.

Kdor pa zasleduje v svojem delovanju sebične in strankarske namene, komur je na tem, da ostane narod še nadalje v temni nevednosti, on je proti nam. Proti nam so navadno vsi, „revni na dubu“ in tisti, ki hočejo, da bi se svet vrtil okolu njih in se ravnal po njihovih željah in migljajih. Tem seveda ne sodi, da bi postalo učiteljstvo samostalneje in vplivnejše, oni hočejo temveč, da bi ravno učiteljstvo bilo od njih odvisno, ker še vedno velja reklo: „Kdor ima šolo, ima oblast nad ljudstvom.“ Kdor pa hoče, da se svet okoli njega vrtil, mora imeti tudi mnogo oblasti.

Mi pa za svoj stan ne iščemo nikakršne posebne oblasti, nikakršnih posebnih pravic, mi ne želimo nad drugimi gospodovati, mi želimo le, da se kultura in napredek kolikor mogoče širita, da se nam da, kar zaslužimo in da o šoli in o nas razpravljajo in odločujejo le šolniki, ne pa vsi mogoči stanovi. Za temi cilji pač mora stremiti vsak vesten učitelj in vsak vesten učitelj moral bi pripomoči, da te smotre prej dosežemo. Kdor tega ne stori, ne pozna svoje naloge, ali je pa noče izvrševati, on ni učitelj, ampak k večjemu najemnik in koristolovec.

Naša organizacija torej ni politična, mi ne zasledujemo nikakršnih političnih ciljev, mi se nismo in se ne bomo nikdar nobeni politični stranki prodali, kakor to radi naglašajo naši nasprotniki, a v političnem boju vendar ne moremo podpirati onih ljudi, od katerih vemo, da so nasprotniki svobodne šole in svobodnega učiteljstva, ne moremo podpirati ljudi, ki se bojijo gmotno dobro podprtega učitelja. Mi moramo temveč podpirati one, ki odobrujejo naše stremljenje, one, ki pospešujejo širjenje kulture in napredka ter se ne bojijo sitega in svobodnega učitelja.

Ravno tako nima naša organizacija nič opraviti z vero. Ona ni nikaka verska, pa tudi ne protiverska bratovščina; mi ne kontrolujemo, kako izpolnjuje kedo svoje verske dolžnosti, a ga v tem tudi ne oviramo. Z nami se torej lahko bojuje tudi najpobožnejši tovariš, da, tudi vsak duhovnik, ako je le resnično vnet za širjenje prosvete med narodom.

A poglejmo sedaj, če imamo že organizacijo, ki bi mogla uspešno stremiti za označenimi cilji. Mirnim srcem moremo reči: „Da, imamo jo v naši dični „Zavezi.“

Ta naša organizacija je podobna mogočnemu drevesu, ki sega s svojimi koreninami — okrajnimi učiteljskimi družtvami — v vse slovenske pokrajine. Od tam dobiva krepilni sok, kojega vodi v svoja podjetja, posebno v svoje liste „Učiteljskega tovariša,“ „Popotnika,“ „Mladinsko knjižico“ i. d. Skrbimo torej mi vsi, da bo v naši organizaciji postalo tisto razmerje, ki vlada v delih „zdravega drevesa,“ kjer srkajo korenine krepilni sok, déblo ga odvaja svojim listom, ki ga pretvarjajo v redilno snov in ga pošiljajo vsem delom rastline. Kadar bo to razmerje med nami, bomo tudi močni in takrat bomo tudi dosegli smotre, katere sem spredaj označil.

Bog daj, da se to kmalo uresniči! (Ploskanje in odbravanje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Iz litijskega okraja. (Hospitacija v Litiji.) Z veseljem povdarjamo, da so se v našem okraju hospitacije dočela udomačile. Že lani se je obravnavalo lepo število tem in letos, toliko da se je pričelo šolsko leto, že smo imeli zanimivo predavanje v Litiji, ki je uspelo vrlo dobro. Referentinja g. Schottova je žela kar največje priznanje na izbornem predavanju. In to po pravici! Saj nam je pokazala v lepi temi ne le, kako je poučevati vobče v šoli, temveč seznanila nas je tudi praktičnim potom z novo, prekoristno Černivčevo metodo v računanju na nižji stopnji. Baš sedaj, ko se je uvedla omenjena metoda malone po vseh šolah, je bil ta nastop umesten in potreben, da učiteljstvo dejanski izpozna jednostavno, a vendar toli praktično pot, katero nam je začrtal prof. Črnivec, da dosežemo boljših uspehov v računstvu. — Udeležilo se je te hospitacije okoli trideset učitelje in učiteljev, nekaj jih je prišlo celo in krškega okraja poslušat to zanimivo predavanje. Navzoč je bil tudi naš, za šolo in napredek uneti ter obče priljubljeni nadzornik, gosp. Lud. Stiasny. Ob koncu hospitacije je še sam izpregovoril nekaj besed glede nove metode ter s tem pripomogel, da smo še bolj izpoznali nje važnost in pomen. Njegov predlog, da bi se pred zimo priredila še jedna hospitacija, smo veselo pozdravili. Sklenilo se je nato, da se ista priredi v Zagorju tekom novembra. Predavala naj bi se slovnična snov, kar je prevzel na splošno željo tovariš Levstik. A. J.

Iz litijsko-krškega okraja. (Konferenčno poročilo c. kr. okr. šol. nadzornika Ljud. Stiasnega.) (Dalje.) Ta statistika kaže naše ljudsko šolstvo v kaj temni luči. Zato pa je slabo stanje ljudskega šolstva na Kranjskem prepričalo c. kr. deželni šolski svet, da se zamore razvijati kranjsko ljudsko šolstvo le, ako se učiteljstvo strogo ravna po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih. Katero stopinjo pa zavzema ljudsko šolstvo v tem okraju?

Da je v tem okraju le 21 rednih, a 8 zasilnih šol, je vsakemu znano. Razven tega pa tudi v rednih šolah obiskujejo samo na treh šolah v vseh razredih otroci celodnevno, a na šestih šolah pride celo v šolo radi oddaljenosti 285 učencev le dvakrat na teden. Normalno razvitih otrok pa je ostalo v tem okraju nič manj kakor 232 brez pouka. Toliko so jih namreč naznanila šolska vodstva. Da jih je mnogo več, razvidno je že iz tega, da je še sedaj v tem okraju nekoliko vasi, zaselj in sosesk, ki niso nikamor všolane in iz katerih otroci ne hodijo v šolo. Tako sem zasledil v bližini Litije, namreč v političnih občinah Litija in Šmartno, kar 18 vasi, zaselj in sosesk s 123 hišami in 633 prebivalci (po štetju leta 1890), ki niso bile nikamor všolane in iz katerih je le malo kateri otrok obiskoval prostovoljno šolo v Litiji ali v Šmartnom. Vse te vasi, zaselja ali soseske so se v zadnjem času všolale v Litijo, oziroma v Šmartno. Je li so še druge vasi, zaselja oziroma soseske v tem okraju, ki niso nikamor všolane, pokazalo se bo šele, ko bo gotov natančen nov kataster.

Iz vsega tega je razvidno, da šolstvo litijskega okraja zavzema še zelo nizko stopinjo ter da bo potreba še mnogo intenzivnega dela, da se bo povzdignilo vsaj na ono stopinjo, kakor so sosedni okraji.

Postave, razpisi in odloki.

V letošnjem šolskem letu danih postav, razpisov in odlokov ne bom prečital, ker so se o njih vsa šolska vodstva

pismeno obvestila. Ponavljam pa še enkrat. Slabo stanje kranjskega šolstva zahteva, da se učiteljstvo strogo ravna po danih postavah, razpisih, oziroma odlokih. O tem se moramo šolski nadzorniki v prvi vrsti prepričati. Osobito pa nam je gledati, da se učiteljstvo strogo ravna po urniku ter da ne teži po prostih urah, po prostih dnevih. Z znanim odlokom okrajnega šolskega sveta se je naročilo šolskim vodstvom, da morajo proste dneve kakor spoved itd. naravnost naznaniti okr. šolskemu nadzorniku. Na ta način so okrajni šolski nadzorniki hitreje obveščeni, razven tega pa je sedaj pregledno, koliko dni je prostih na kakšni šoli. Ta poročila se bodo namreč zbirala in koncem šolskega leta predložila s posebnim poročilom okrajnemu šolskemu svetu. Na ta način bodo pa prišli tudi na dan šolski voditelji, ki takih dnij kar nič ne naznanijo.

Vzgoja in vedenje učencev izven šole.

Po § 1. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869 ima ljudska šola nalogo, otroke npravno-pobožno vzgajati, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi v nadaljno izobraževanje za življenje in dajati jim pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani. Zato mora biti pouk na vseh stopinjah ljudske šole in pri vseh predmetih vzgojevalen.

Vzbujati in gojiti se mora pri mladini tudi zversko prepričanje, priliko za to nam daje posebno obravnavanje mnogih beril itd. Pred vsem se mora paziti, da ni molitev v šoli mehanična in monotonna, temveč, da se pri očenašu oziramo na odstavke. Tudi pozdrav „Hvaljen bodi Jezus Kristus“ se mora izrekati mirno in kratko.

Paziti se mora tudi vedno, kako se vede mladina zunaj šole. Osobito se mora skrbeti, da mladina ne pije žganja, da ne kadi, da ne trpinči živalij itd. Doseči pa mora tudi vsak učitelj, da se vede zunaj šole vljudno, dostojno. Po vedenju mladine zunaj šole sodi občinstvo največkrat šolo in učitelje in baš ne po krivici. Opozarjam v tem oziru na jako dober članek v letošnjem „Popotniku“ našega sotrudnika Matije Herica: „Kako je učitelju delovati v šoli, da se otroci tudi zunaj šole lepo in dostojno vedejo“.

Šolski obisk.

„Dober učitelj — dobra šola, dobra šola — dober obisk“, sme se povprečno trditi. Le žal, da so tudi v tem izjeme. Pač pa doseže vsak učitelj, ki se vestno pripravlja na svoj pouk, ki zna vzbuditi pri svojih učencih zanimanje do šole, ki si pridobi ljubezen svojih učencev, da oni ne ostanejo doma iz strahu pred učiteljem, temveč da oni celo prosijo svoje starše, da jih pustijo v šolo, boljši obisk pod enakimi razmerami, ko drug učitelj, ki se ne ozira na to.

Ker pa je šolski obisk na mnogih šolah v tem okraju jako slab, ker so nekateri učitelji premehki napram staršem, ki pošiljajo svoje otroke zanikerno v šolo, ker krajni šolski sveti večinoma ne izpolnjujejo svoje dolžnosti ter stavijo le redkokrat nasvete, da naj se kaznujejo starši, javljam, da prevzamem v prihodnjem šolskem letu, dasiravno sem preobložen z drugim delom, predpisovanje kazni radi šolskih zamud sam. Da je naš okraj v tem oziru zdatno zboljšanja nujno potreben, je jasno, zato se morajo poprijeti tega vprašanja ne samo vsa šolska vodstva, temveč tudi vsi razredni učitelji iz vso vnemo. Zdatna podpora od okrajnega šolskega sveta vam je zagotovljena. S tem pa, da prevzamem to delo, pa bodem tudi strogo pazil, da ne bo vladala na kakšni šoli v tem oziru nemarnost. Z znanim odlokom je ukazal naš okrajni šolski svet, da morajo predložiti krajni

šolski sveti od okrajnega šolskega sveta razsojene zaznamke šolskih zamud dotičnim šolskim vodstvom. Na večrazrednicah morajo šolski voditelji dati v pregled te razsojene zaznamke vsem razrednim učiteljem, da zamorejo zabeležiti v razrednici kolikrat je bil dotični učenec, oziroma njegovi roditelji naznanjen, posvarjen ali kaznovan. Primerjaje te zaznamke z razrednico, prepričal se bom takoj pri nadzorvanju, v koliki meri stori vsak učitelj v tem oziru svojo dolžnost.

Pred vsem pa mora biti razrednica pregledno sestavljena. Na šolah, kjer obiskujejo učenci šolo radi oddaljenosti le dvakrat ali trikrat na teden, naj se ti učenci v razrednici in v katalogu posebej zabeležijo. Spredej pri pregledu v razrednici naj se šteje učencev, ki so oddaljeni nad 1 uro, zapiše z rdečo tinto. Učenci, ki ne vživajo nobene olajšave, a so oddaljeni nad 1 uro do šole ali ki imajo zelo slabo pot do šole, naj se v razrednici podčrtajo z rdečo tinto. Zadaj v razrednici za skupnim številom nenavzočih učencev, naj se zabeleži kratko vzrok, zakaj je ta ali oni dan manjkalo mnogo učencev, n. pr. sneg, naliv itd.

Preiranost ni nikjer na mestu, najmanj tu. Ako n. pr. reven učenec v slabem vremenu ne more v šolo, ker nima čevljev, potem je samoumevno, da se mu to oprostí. Nasprotno pa se zopet ne sme preveč ozirati na siromaštvo našega naroda, ki se mnogokrat slika v temnejši luči kakor je. Predno pa učitelj naznani katerega učenca, bolje dotične roditelje, radi zanikernega obiska, prepričati se mora popred, zakaj dotični učenec ni prišel v šolo. To se prav lahko zgodi po součencih. Ako domneva učitelj, da je ostal učenec neopravičeno iz šole, ali ako ne more zvedeti, zakaj ni prišel v šolo, vpraša naj pismeno dotične starše, zakaj se je to zgodilo. Za to se dobijo že tiskovine, ki so se v mnogih krajih prav dobro obnesle.

(Dalje.)

Štajersko.

Odgovor na dopis „Iz Ptujске okolice.“ Strast ni nikjer dobra. Nekaj takega je tudi v omenjenem dopisu. G. K. je hitro pobral vrstice v mojem poročilu, tičoč se njegovega referata ter jih po svoje zasukal. V poročilu se nikjer ne omenja, da je g. K. kriv, da vprašanje o računstvu še ni za zdaj zrelo, kakor je to g. K. zasukal. Da pa vprašanje še zares ni zrelo, to tudi g. K. v svojem pojasnilu pripoznava, ko trdi, da se naj takoj uvedejo v ljudske šole Kraus-Habernalove in Černivčeve računice. (Pri konferenci je g. K. omenil še več računic, katere so vse boljše kot Močnikove.) Po mojem mnenju bo to vprašanje zrelo takrat, kadar se bode reklo: ta računica je najboljša, naj se uvede v vse naše šole Sicer bi imela pa vsaka šola druge računice, kar pa po mojem „nazadnjaškem“ mnenju ne bi bilo dobro. Torej najprvo poskušati, potem še-le uvesti, in takrat bo to vprašanje zrelo. Računice je sedaj mnogo izšlo, ki so pa različne vrednosti. Če pa kedo malo drugače misli, kakor g. K., ni še menda nazadnjak, kakor trdi g. K. *Poročevalec o konferenci.*

Pomanjkanje učiteljev na Štajerskem je od leta do leta občutnejše in če se od merodajne strani temu nedostatku kmalu ne odpomore, prišli bomo v kratkem času do tega, da niti za voditeljska mesta ne bo moških učnih oseb. *) Na šestrazrednici pri Sv. Marjeti niže Ptujja bo delovalo v prihodnjem šolskem letu pet učiteljic, na štirirazrednici pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah pa tri. Naše moško učiteljišče v Mariboru nam ne daje skoro nikakega naraščaja več, ker po dovršenem zrelostnem izpitu zbeže kandidati k železnici, pošti in davkariji, ali se pa kot rezervni častniki dadó akti-

*) Tudi na Kranjskem je že tako. *Ured.*

virati. Če bo šlo tako dalje, morala bo ta šola izpremeniti svoje ime ter se imenovati „pripravnica za poštne in železniške uradnike.“ To žalostno prikazen bi morale vendar dežele in država korenito premisliti ter jo brez odloga odpraviti, toda ne s snovanjem ženskega učiteljskega v Mariboru, ampak je edina in popolnoma zanesljiva pomoč: uravnavava učiteljskih plač po plačah državnih uradnikov treh oz. štirih najnižjih činovnih razredov.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč.“

Takoj po glavni skupščini „Zaveze“ je zborovalo z „Zavezo“ združeno podporno društvo „Jubilejska samopomoč“. Društveni načelnik, g. nadučitelj Fr. Ks. Trošt, nam je podal o tem društvu tako-le poročilo:

Slavni zbor!

Bodite mi presrečno pozdravljeni, dragi tovariši, gospe in gospodične tovarišice!

V kratkih potezah Vam podajam delovanje našega društva „Jub. samopomoč“ v pretekli tretji dobi obstanka.

Pri lanskem zborovanju smo izpremenili pravila, katera je visoka c. kr. vlada potrdila. Naša nada se, žalibog, ni spopolnila, kakor smo upali, da bode pristopilo več tovarišev v krog našega društva, premalo je agitacije za to korenito društvo. Delajte po svojih močeh, in nabirajte udov, da se bode njih število pomnožilo.

Pristopili sta dve gospici v društvo, a prostovoljno je izstopil en ud, tako da nas je sedaj 173. Nemila smrt nam je vgrabila enega člana, preminula je koncem junija l. 1901 učiteljeva udova gospa Kovačič v sv. Marjeti ob Pesnici. — Bodi ji blag spomin!

Društvo je imelo v zadnji poslovni dobi

dohodke	1441 K 20 h
in stroške	926 K 37 h

preostanka v blagajni	514 K 83 h
---------------------------------	------------

Stanje premoženja je sledeče:

V mestni hranilnici v Ljubljani

je vloženih	1700 K 40 h
v poštne hranilnici je	487 K 75 h
in v gotovini	27 K 08 h

torej skupno	2115 K 23 h
------------------------	-------------

V odboru, ki ste ga volili v Mariboru, in kateremu z današnjim dnevom poteče poslovna doba, so poleg mene še tovariši: Jakob Dimnik, Engelbert Gangl, Juraj Režek in Albert Sič. Kot preglednika računov sta bila Leopold Armič in Maks Josin.

To je moje kratko poročilo, ki si ga izvolite vzeti na znanje z opazko, da so vsi člani poravnali društvene zavezanosti, in prosim iste, da tudi v bodoče storé redno svojo dolžnost, ko hitro se jim razpošljejo poštne položnice, ker to olajša delo in redno poslovanje, pa tudi se ognemo nadležnih opominov. Red mora biti povsod, osobito pa pri našem društvu, ki je tako rekoč denarno društvo.

Na Igu pri Ljubljani, 12. avgusta 1902.

Trošt, predsednik.

Računi so se odobrili, odbor je bil izvoljen zopet stari in sicer: Fran Ks. Trošt predsednik in blagajnik, Jakob Dimnik podpredsednik, Engelbert Gangl tajnik, Juraj Režek in Albert Sič odbornika. Pregledniki računov: Luka Jelenc, Leop. Armič in Maks Josin.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 6. novembra t. l. dopoldne ob pol 11. uri v okoliški šoli in ne ob 11. uri, kakor je bilo v zadnji številki tega lista pomotno navedno.

Učiteljice in učiteljice mariborske okolice bodo zborovali 6. dne m. novembra t. l. Začetek zborovanja ob 10 uri v Leitersberg-krčevinski šoli. Dnevni red 1. Zapisnik; 2. Dopisi; 3. Predavanje: „Veljava in važnost nazoril sploh.“ — 4. „Duševno-stanovska ednota učiteljev je temelj njihove gospodarske edinstvenosti“ (Požegar). 5. Predlogi-nasveti Na obilno udeležbo vabi tač. predsednik Požegar.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 9. listopada ob desetih dopoldne v Šmarji pri Jelšah po zadnjič določenem sporedu. Posebno važen je tudi dopis „Lehrerbunda“, o kojem se bo takrat razgovarjalo. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 30. vinotoka ob 2. uri popoldne na Gomilskem po sledečem sporedu: a.) Zapisnik zadnjega zborovanja in dopisi. b.) Poročilo o zadnji skupščini „Zaveze“ v Trstu (g. Kramar). c.) Česa treba, da bode šolstvo našega okraja tudi v prihodnje vrlo napredovalo [nadaljevanje] (J. Zotter). d.) Nasveti. K obilni vdeležbi vabi — odbor.

Sevniško-brežiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 16. novembra t. l. v šoli na Vidmu. Pričetek ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1.) Zapisnik zadnjega zborovanja. 2.) Društvene zadeve. 3.) Poročila o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze.“ 4.) O nabiranju bajeslovne in zgodovinske snovi za domovinoslovni pouk. 5.) Želje in nasveti. Tovariši (ice)! To bode zadnje zborovanje v tekočem — 30. — društvenem letu. Pridite torej vsi stari in zvesti društveniki ter pripeljite s seboj tudi mlajše, na novo v našem okraju nameščene, tovariše (ice), da stopijo tudi v naš krog!

Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima svoje redno zborovanje v nedeljo, dne 2. novembra t. l., ob polu 11. uri dopoldne v prostorih okoliške deške šole v Celju. — Vsi p. n. predsedniki, oz. njih namestniki slov. učit. društev na Sp. Štajarskem se vljudno vabijo, da sigurno pridejo v nedeljo, dne 2. novembra t. l., ob 3. uri popoldne v okoliško deško šolo v Celju v svrhu osnovitve „Zveze slov. štajarskih učiteljev in učiteljic“.

Načelnništvo „Centralnega odbora sl. štajarskih učit. društev“.

Konjiško učit. društvo zboruje v četrtek, dne 6. novembra t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v slov. šoli v Konjicah po nastopnem vspredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Poročilo o letošnjem glavnem zborovanju „Zaveze“. (Poroča g. L. Serajnik ml.) 3. Poročilo g. tajnika o minulem društvenem letu. 4. Poročilo gđc. blagajničarke. 5. Volitev društvenega odbora za l. 1903. 6. Določitev društvenega prispevka. 7. Vprašalna skrinjica. 8. Druge društvene zadeve in nasveti. Na polnoštevilno udeležbo vabi vljudno Josip Čeh, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ ima v svoji 10 št. sledečo vsebino: 1. H. Schreiner: Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja. 2. Dr. Fran Plešič: Statistična ocena dobrih in zlih vplivov učiteljev na učence. 3. M. Heric: Kako se naj izvršujejo naloge iz geometrijskega oblikoslovja na višji stopnji naših ljudskih šol. 4. A. Pesek: Darwinizem in vzgoja. 5. J. L.: Nekaj o zasebnem ponku aristokratske mladine. 6. Razgled. Listek 317. — Pedagogiški paberki 318. — Kronika.

Novo učilo. Tukajšnji slikar V. Novak, stanujoč na Bregu štev. 16, je izdelal po načrtu in navodilu c. kr. okr. šolskega nadzornika g. A. Maierja diagrame metulja in hrošča in sicer z zgornje in spodnje strani. Na teh slikah vidi otrok razločno oči, tipalnice, krila, noge in druge dele metulja in hrošča. To najnovejše, v istini zelo praktično učilo priporočamo kar najtopleje šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom. Naroča se pri zgoraj imenovanem slikarju.